

Av Basile Catoméris

Om karma

En ofta förekommande översättning av ordet *karma* är "öde", ett öde som bestäms av våra handlingar vars långsiktiga konsekvenser, goda eller onda, inverkar på våra kommande liv.

Karma bör inte förväxlas med fatalism, alltså en sträng mekanism såsom den förekommer inom determinismen, läran som anser att alla händelser inklusive människans val och helt beror på och bestäms av deras egna orsaker, Gud eller något annat. Karmiska konsekvenser kan modifieras eller helt utebli genom människans vilja och handlande – med några få undantag. När karma åsyftar innehållet i våra liv brukar den definieras som rättmätig tilldelning av vital lycka eller lidande, som ett mått på kosmisk rättvisa. Karma som utlösande kraft beskrivs däremot som en dynamisk manifestation av mentala och fysiska energier i form av tankar, tal eller handlingar vilka automatiskt utlöser goda, onda eller neutrala effekter beroende på vad vi säger, tänker eller gör. Allmänt sett är det summan av dessa effekter som cykliskt bildar orsak-verkan-kedjan som avgör människans nästkommande liv.

I Yoga-lärans hemland anses karma ibland vara en metafysisk verklighet som varje människa bär med sig i sitt medfödda förråd av *samskaras* ("frön" till handling). Den karmiska mekanismen fungerar som en slags vedergällningslag som registrerar all viljemässig verksamhet för att senare fastställa reinkarnationens villkor.

Samskaras brukar indelas i tre kategorier:

1. *Parabdha samskaras* – som bestämmer en fast ram av framtida omständigheter.

2. *Samcita samskaras* – vars konsekvenser antingen kan sonas, neutraliseras eller bortses ifrån.
3. *Agami samskaras* – som är de pågående konsekvenser som avgör framtiden.

En annan (fritt översatt) definition av ordet *karma* finns i Frank Gaynors Dictionary of Mysticism*:

- a) Aktuell eller potentiell handlingsenergi i det förgångna, i nuet, latent eller manifesterad.
- b) Självstyrd lag om orsak, verkan och vedergällning.
- c) Helheten hos individen eller i kosmos som cykliskt fortlöper i livets hjul.

I *Bhagavad Gita*, en av Indiens kanske heligaste skrifter, definieras Yoga som skicklighet i handling. Många är de människor som i sin *Yogasadhana* förverkligat det Högsta och därmed kommit i förbindelse med en unik transcendental kosmisk vilja (*shankalpa*) med förmågan att modifiera sitt karmiska förråd. För oss mindre försigkomna andliga sökare rekommenderar Yoga-mästarna att vi i våra liv handlar så att vi inte skadar oss själva eller vår omgivning, så länge vi inte förmår införa de specifika handlingar som helt kan upplösa existerande frön till nya aktiviteter.

Ett annat sätt, betydligt mer sublimt, är att få gudomlig nåd – något som genuina sannings-sökare i alla tider längtat efter!

I vårt tragikomiska liv kryssar vi ständigt mellan två poler i ett oupphörligt lyckosökande. Den ena polen (*raga*) lockar oss ständigt till olika former av njutning och den andra (*dvesha*) får oss att undvika allt som är obehagligt.

Denna polaritet är intimt förknippad med själva livet, den återfinns till och med i själva livsprocessen där cellerna oavbrutet tar upp näring och stöter bort avfall.

Vad är det då som först motiverar och sedan med hjälp av vår vilja utlöser en handling under jagets beskydd? Enligt Yoga-läran kallas den utlösande faktorn *kama*.

Kama är livets huvudlag, det primära behovet, vår inre önskan och den drivande kraften som utgör kärnan i *karma*.

Kama påverkas av två motsatta strömmar – *dharma* och *adharma*.

Dessa strömmar har en positiv respektive negativ inverkan på allt vårt agerande. De förekommer även i intimt samspel. Om *dharma* dominerar upplever vi glädje, behag, tillfredsställelse och allt annat som vi brukar kalla positivt. Är det däremot *adharma* som har övertaget, upplever vi sorg, smärta o s v.

Den enastående forskning som pågått i Indien i flera århundraden har resulterat i en noggrann kartläggning av människans subtila väsen, dess överstruktur, identifieringen av fem olika substrat, *karana*, också kallade *koshas*.

Dessa forskare, *rishis* och *yogis* har utifrån egna experiment kunnat fastslå vilka konsekvenser, direkta eller indirekta, som avgörs av det mentala instrumentet – vårt sinne – när vi förnimmer något, ger uttryck för våra känslor, tolkar vad vi upplever eller använder vår vilja.

Våra aktiviteter mynnar alltid ut i en subtil ansamling (*karmasaya*), ett förråd av latent handlings (*samskaras*) som i sin tur finns i ett särskilt utrymme (*hridaya*). För enkelhetens skull kallar vi det undermedvetna *hridaya*, trots att *hridaya* skiljer sig från den undermedvetenhet som t ex Sigmund Freud talar om.

Ur detta dolda förråd inhämtar vi med hjälp av minnet (*smriti*) olika data

som presenteras för jaget (*ahang*) i en ny *virtuell* version av det vi tidigare upplevt konkret.

Dessa nyväckta upplevelser blir sedan de nya frön som i sin tur bestämmer våra framtida handlingar (ord, tankar och andra aktiviteter), alla färgade av raga-dvesha-faktorerna. De blir byggstenar i en trefaldig ram för nästa liv och fastställer vårt kön (*jyoti*), vårt livs längd (*ayu*) och innehåll, dess kännetecknande drag och inriktning (*bhoga*).

Men även med denna ram utesluter inte karmasaya en fri vilja, om än med begränsade möjligheter.

I grunden för den subtila och lätt påverkbara uppbyggnad som bestämmer, utlöser och färgar våra handlingar döljer sig *klesha*, under utrymmet för våra latent handlings.

Klesha, denna viktiga faktor som senare antogs som en avgörande grund inom buddismen, *beskrivs* i Yoga-skrifterna med tre entydiga termer:

Njutning – lidande – fruktan (för att dö, försvinna från denna värld, tillintetgöras).

Följd av otaliga "kumpaner" har den negativa faktorn *klesha* alltid betraktats som ett svåröverstigligt hinder i *Yogasadhana*.

Inom *klesha* uppräknas följande komponenter:

Önskan (till handling) – *kama*

Argsinthet – *kroddha*

Girighet – *lobha*

Förvirring – *moha*

Svartsjuka/avund – *matsarya*

Övermod – *mada*

Sammanfattningsvis styrs nya handlingar av våra *samskaras*. Anledningen är en stark önskan (*kama*), ett inre behov av nya mentala och fysiska aktiviteter samtidigt som de positiva och negativa faktorerna (*dharma-adharma*) uppstår ur våra latentas handlingars förråd (*karmasaya*). Med hjälp av minnet (*smriti*) inhämtar sinnet våra tidigare upplevelser ur det undermedvetna (*hridaya*) för att sedan inleda en ny cykel aktiviteter, som i sin tur skapar nya sinnesuttryck o s v ...

Yoga-experten håller isär de handlingar som å ena sidan håller förrådet av latentas handlingar vid liv (*karmasaya*) och å den andra, de handlingar som har en motsatt effekt.

Bhutana-samskaras är bildligt sett "vita, svarta eller svart-vita" inregistrerade sinnesintryck, medan *Niroda-samskaras* anses ha styrkan att eliminera alla existerande *samskaras*.

Denna eliminering uppstår först när yogin erövrar det nästa högsta medvetenhets-tillståndet, *samprajñata samadhi*.

* *Philosophical Library, New York.*